

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1989

4



Millest räägivad kirjad



«Täheke» saab mõnel päeval üle saja kirja.

Millest kirjad räägivad? Eks ikka kirja kirjutajast.

«Kuidas nii!» küsid nüüd Sina. «Ma kirjutasin hoopis koerast.»

Kiri algab ümbrikust. Sellele on püüdlikult maalitud toimetuse ja saatja aadress. Muide, «Täheke» aadressi leiad tagakaane siseküljelt. Korralik käekiri räägib sellest, et kirjutaja mõtles kirja saajale.

Saame ka feistsuguseid kirju. Ühelt ümbrikult loeme:

BALUN TEEHKE ROHKEM ASIU ETSAKS VÄLIA LÖIKATA TALLINN JÄHEKE ja saatja aadress. Marki ümbrikul polnud.

Küllap sel päeval postkontori-tädid muigasid. Aitäh, et nad saadetise siiski õigesse kohta toimetasid.

Avame ümbriku. Kord leiame sellest kirjutise või luuletuse, kord joonistuse või küsimuse «Uudishimulikele».

Huvitavad kirjaread sünnivad siis, kui kirjutad sellest, mis südamel. Sellest, mida hästi tead või tunned. Tähtis on seegi, milliste sõnadega oma mõtted paberile paned.

Paljud kirjutavad meeleldi koertest ja kassidest. Kirjast loeme: «MUL ON HEA KOER. MA ARMASTAN TEDA VÄGA!» Missugune on siis see hea koer? Kas ta on kuri või sõbralik, tark või alandlik? Aga võib-olla on tal kõik need iseloomujooned ja veel midagi. Seda me kahjuks teada ei saa.

Armas on lugeda kirja, mis jutustab emast, isast, vanavanematest, kodumajast või sõpradest. Veel huvitab meid: kellega, mida ja kuidas te mängite. Sellest kirjutate te aga üsna harva.

Luisa Kooliõnisei laul

Koolis kõiia ma ei taha,
koolis olla on nii raha.
Õpita ma ei viitsi ma.
Tahaks kodus magada.

Kui ei viitsi, ega siis midagi head välja ei tule. Ei õppimisest ega kirja kirjutamisest. Kirja kirjutamiseks tuleb võtta aega ja teha seda rõõmsa meelega. Siis tuleb huvitav, rõõmus ja põnev kiri. Kõige ilusam on see kiri, milles oled välja öelnud oma mõtted ja need teiste abita kirja pannud. Selline kiri teeb rõõmu sulle endale ja hea tuju meile, kirja saajale.

Kirju luges ELJU MARDI

Isa

TÖNU SEERO

unenägu

Elas kord isa, kes armastas kohutavalt ajalehti lugeda. Muudkui istus tugitoolis ja luges. «Lehtedes on ju nii palju põnevad,» ütles ta päris alguses, kui lugema hakkas. Ja rohkem tema suust enam midagi ei kuuldud.

Ema harjus ära, et toas istub üks inimene, kel leht käes ja kes ei räägi. Lapsedki harjusid pikapeale ja ei palunud enam isalt abi koolitükkide tegemisel ega lumekindluse ehitamisel. Kõik harjusid lõpuks ära ja elasid oma elu.

Aeg läks. Lapsed kasvasid suureks ja abiellusid ja ema hakkas vanaemaks. Ükskord tuli tütar oma kaheaastase pojaga oma vanasse koju külla. Ega ta imestanudki, kui leidis isa ikka veel lehte lugemas. Tema väike poeg oli aga väga imestunud. Ta uuris lugejat siit ja sealt. Lõpuks tõmbas ta lehe ära — krapsti. Isa võpatas ja tõstis silmad. «Kes need on?» küsis ta hämmastunult. «Sinu tütar ja lapselaps,» seletas ema.

«Mis?» imestas isa veel kord ja hakkas meeleskohti mudima. Siis vaatas kella. See oli juba ammu-ammu seisma jäänud.

Nüüd rääkisid ema ja tütar talle kogu vahepealse elu ära. Isa pea vajus üha rohkem ja rohkem longu ja nägu läks üha punasemaks ja punasemaks. «Ja mina lugesin kogu see aeg vaid lehti!» hädaldas ta.

Isa tahtis suurest häbist ja kurbusest juba nutma hakata, kuid äkki ta ärkas. Ta oli lihtsalt lehte lugedes tukastama jäänud. Teise klassi Mari tiris teda nüüd käisest ja oli ta üles äratanud. Mari ei saanud vene keele tähtedest aru. Muidugi pani isa ajalehe nüüd kohe kõrvale ja läks tütrele appi. Ta ei tahtnud, et temaga juhtuks nii, nagu ta unenäos näinud oli. Sellesamas unenäos, mis oli alanud sõnadega: «Elas kord isa, kes armastas kohutavalt ajalehti lugeda...»



Õhtulaul

KAI VASAMÄE

ÄRA ENAM ITSITA,
SILMAD KINNI PITSITA!
SEST ET MUIDU, KALLIS KATI,
EI SAA TULLA UNE-MATI.
AGA SINA, KULLA KULLA,
ÕHTUL ÄRA ENAM HULLA.
JA KA SINA, VÄIKE JUSS,
OLE VOODIS PÄRIS KUSS!
SIIS, KUI VAIKSELT SILMAD SULED,
VARGSI UNE-MATI TULEB,
VISKAB SULLE UNELIIVA.
UNELIND LÖÖB LAHTI TIIVAD:
KAHE KIRJU TIIVA ALL
UNENÄOD ON VARJUL TAL.



Lusika vembud

ERIKA ESOP

KORD ELAS ILMAS LUSIKAS,
KES SEISIS PÜSTI RUSIKAS,
TA LIHTSALT JONNIS VEIDI.

JA KUI END LÖPUKS KALLUTAS,
SIIS LIINA PÖLLE VALLUTAS
JA MÄÄRIS ÄRA KLEIDI.

TAL PIKAPEALE HAKKAS HÄBI,
VÕI SAI SEE JONNIAEG TAL LÄBI,
JA NÜÜD KUI VANA TUTTAV
TA LIINA SUHU RUTTAB.

Valge TIIT KÄNDLER seelik

Ühel heal päeval töid päkapikud Maile valge seeliku. See valge seelik oli valgem veel kui kuu, valgem veel kui juust. «Küll on ikka hea seelik,» mõtles Mai. «Kui läheb pimedaks, siis panen oma valge seeliku selga. Ja pole vaja enam karta, et ma metsas ära eksin.» Ja Mai ootas, kuni pimenes ja siis pani ta oma valge seeliku selga ja ei kartnud, et ta

metsa ära eksib. Ja ega ta eksinudki, sest oli nii pime, et Mai ei leidnud metsa üles.

«Kui mul nüüd põlved mustaks lähevad,» arutles Mai edasi, «siis pole vaja muud, kui et tõmban oma valge seeliku selga ja olen jälle puhas!» Ja Mai tegi oma põlved mustaks ja tõmbas valge seeliku selga ja nägi ilus puhas välja.

Valge seelik oli väga abivalmis. Niipea, kui Mai käed mustaks said, pakkus valge seelik lahkesti: «Pühi ometi oma käed minu külge puhtaks, muidu saadab ema sind käsi pesema.» Ja Mai ei tahtnud oma seelikut kurvastada ning pühkis oma käed tema sisse puhtaks.

Valge seelik oli veel väga uudishimulik ja maias. Niipea,

Sann

MILVI PANGA

SANNA MINDÄS
KÕOVIHAGA.*
SANNAST TULDAS
PEHME PIHAGA.
SANNAN TETÄS
SUIDSULIHA JA
SANNAVÜÜRÜSEN
SAIS JÄMME
HAPNÖKAPSTATÜNN.
UMA KÄEGA
SÄÄLT VÖTAT JA
MAIDSAT MIS
MAIKU OM ÖNN.

kõoviht — kaseviht

Need väikesed luuletused on kirjutatud võru murdes.
Edaspidi püüab «Täheke» tutvustada ka Eesti teiste piirkondade murdekeelt.

Illustreerinud REGINA LUKK



Laut

MILVI PANGA

KANNU OLL TOSSIN
JA LAMBIDKI KÜMME.
LATÖRNA VALGÕN
ÕS OLÕ JO PÜMME.

LEHM TÕMMAS KEELEGA,
KASS SILITS SIIRT.
KÕIK NEMÄ MÕISTSÕVA
SINNU, SU KIILT.

SÕIMÕPUULT NUKAST
TULL VASKAKSÕ HELLÜ.*
IMÄ IKK* SIIÄNI
TAKAN TUUD ELLU.

hellü — häält
ikk — nutab

kui Mai maiustama hakkas, nurus valge seelik: «Anna mulle ka maasikamoosi mekkida!» Eriti maitstes valgele seelikule mustikakissell. See maitstes talle kohe nii väga, et mitte miski vägi ei saanud enam mustikakisselli plekki valgest seelikust lahti.

Ja kõik oli tore seni, kuni Mai avastas, et valge seelik on üks vastik kitupunn. Niipea, kui Mai oli rasvapirukat söönud ja seda ka valgele seelikule maitsta andnud, kaebas valge seelik kohe emale. Ei tea, kuidas ta oskas, sest häält valge seelik ju ei teinud. Isegi siis, kui Mai oli vargsi muru peal istunud, ei jätnud seelik seda oma teada.

Mai ei saanud ennast millegi vastu toetada, nii et ema

teada ei saaks. Sellepärast püüdis Mai kuidagi valgest seelikust lahti saada. Küll peitis ta seeliku raamatukappi, küll tolmulappide kotti, aga igalt poolt oskas valge seelik emale silma paista. Ja valge seelik paistis silma senikaua, kui peitmise ja toitmise ja istumise ja kulamängu käigus muutus selle valge värv üleni sinirohelistakollapunamunalaiguliseks. Valge seelik muutus nii õnnelikult sinirohelistakollapunamunalaiguliseks, et enam ei paistnud sellelt mitte ühtegi värvi plekki välja. Seelik oli niisiis Maiga sõbrunenud.

«Nüüd olete siis ühed mustad mõlemad, seelik ja sina,» ütles ema Maile pahuralt. Ja pillas oma rohelsele seelikule ilusa punase tomati.



Tüdruk ja hiir

Udmurdi muinasjutt

Udmurdi keelest tõlkinud
PEETER PÄLL

Ühel mehel oli kaks tüdart, üks oma ja teine kasutütar. Kui tüdrukud suuremaks kasvasid, ei saanud nad omavahel sugugi läbi ja olid päris sageli karvupidi koos. Mees pidas naisega nõu ja otsustas kasulapse metsa viia.

Leidnud metsas pisikese maja, sõnas ta kasutütrelle: «Sa ole siin, ma lähen puid raiuma.»

Ta võttis kirve ja lahkus. Ei läinudki kaua aega, kui tüdruku kõrvu kostis puuraiumine. Muutus juba pimedaks. Isa ei tulnud ega tulnud, ainult raiumist oli kosta. Tüdruk läks välja vaatama, kuid isa ei leidnud. Kuuse külge oli paks laud riputatud. Kui tuul seda vastu tüve peksis, siis tundus, nagu raiutaks puid.

Tüdruk istus maha ja hakkas nutma. Vinge tuul lõõtsus, kuused õõtsusid ähvardavalt, kostis huntide ulgu. Tüdruku süda hakkas hirmust värisema ja ta läks majja tagasi. Veidi rahunenud, keetis ta kaasatoodud tangudest putru. Ta jõudis vaid paar suutäit süüa, kui põranda alt ilmus hiir.

«Tahaksin väga süüa, ehk annad mulle ka, kena laps,» palus hiir.

«Söö aga lahkesti,» ütles tüdruk.

Ootamatult astus sisse karu. «Tule, tütreke, mängime peitust,» ütles ta. «Kui su üles leian, siis süüa ära. Kui ei leia, siis teen rikkaks. Näe, riputa endale see kelluke kaela.»

Ta andis tüdrukule heliseva kellukese ja käskis peitu pugeda, ise aga läks välja.

Hiir oli karu juttu kuulnud. «Las ma panen kella endale kaela, sina aga roni ahju otsa,» ütles ta.

Nii nad ka tegid. Hiir riputas kellukese endale kaela ja hakkas pöranda all ringi siblima, tüdruk aga ronis ahju otsa.

Karu astus sisse ja kuulatas. Kellukese helin kostis kord siit, kord sealt. Selle järele joostes väsis karu päris ära.

«Oeh, tule välja, väsisin ära,» ütles karu.

Tüdruk tuli välja ning karu andis talle kõike: kulda, hõbedat ja siidriideid.

Ühel päeval tuli isa uuesti puid tegema ja astus ka väiksesse majja sisse. Talle tuli vastu kena siidriietes neiu.

«Pööra hobune ringi, isake, sinu vanker saab varandust täis, mul on nüüd kõike,» ütles tüdruk.

Isa ei osanud imestusest midagi kosta. Ta pööras hobuse ringi ning kasulaps tõi vankrisse kirstutäie kulda, hõbedat ja siidriideid. Kodus lendas kukk aia otsa ja kires: «Paha tütar tuleb heaga koju! Paha tütar tuleb rikkana koju!»

Naine sai vihaseks. «Kuidas ta veel koju tuleb? Mis viirastustest see kukk räägib!» ütles ta ja ajas kuke minema.

Mõne aja pärast saabus mees koos kasutütrega. Kasutütar oli tundmatuseeni muutunud: riided seljas säravad, kulda ja hõbedat terve kirstutäis.

Kodurahvas hakkas kadetsema, et kasulaps on rikas, päristütrel aga pole midagi. Nad otsustasid, et saavad ka oma kalli tütre metsamajja.

Nii nad ka tegid: isa rakendas hobuse ette ja viis tütre metsa. Tütar jäi üksi. Vaatas ringi, ega kulda või hõbedat kusagil ole. Seejärel keetis putru ja hakkas sööma. Pörandalt ilmus hiir. «Tahaksin väga süüa, ehk annad mulla ka, kena laps,» palus ta. Tüdruk ajas hiire põlastades minema. Samas astus karu sisse. «Tule, tütreke, mängime peitust. Kui ma su üles

leian, siis süün ära. Kui ei leia, siis teen rikkaks. Vaat, riputa endale see kelluke kaela.» Ta andis tüdrukule heliseva kellukese ja läks ise välja.

Varsti tuli karu sisse ja leidis tüdruku ahju tagant kohe üles. Sealsamas pistis ta tüdruku nahka.

Mõne aja pärast rakendas isa hobuse ette ja sõitis lihast tütarit ning varandust metsast ära tooma. Ta jäi väikse maja ette seisma, kuid keegi ei tulnud talle vastu. Ta astus majja, seal oli vaikus. Isa vaatas ahju taha ja nägi, et tütre on vaid kondid järel. Ta võttis kondid kaasa ja asus koduteele.

Kodus lendas kukk aia otsa ja kires: «Hea tütre luid tuuakse!»

Nii see tõesti oli, isa tõi koju vaid oma kalli tütre luud.



Illustreerinud udmurdi kunstnik
VASSILI MUSTAJEV

Puukottadega «hobune»

Mu õde oli koos laagrikaaslastega hobusekasvanduses ekskursioonil. Hobused olid kõik karjamaal rohtu söömas. Tükk aega imetleti ja patsutati hobuseid. Suurest palavusest hakkas õel pea ringi käima ja ta otsustas bussi tagasi minna. Paarkümmend meetrit eespool läks õe sõber ja õde hakkas tema poole jooksma. Äkki hakkas ka sõber jooksma. Õde ei jõudnud talle enne järele kui alles aia juures. Kui sõber ümber pööras, hakkas ta kõva häälega naerma ja ütles, et tema oli arvanud, et teda hobune taga ajab. See «hobune» oli aga hoopis minu õde. Kellel puukotad jalas olid.

MARILIIS JAKOBSON
Tallinna 21. Keskkoolist

Sauna!

Sauna uks läks lahti,
enam pole mahti,
kähku pükstest välja poen,
oma varbad üle loen.

Leiliruumis enda üle uhan veega,
pärast toas joon vaarikateed meega.

RAILI TÄHE
Tahkuranna Algkoolist

Läbi metsa ehitati lai ja sirge maantee. Möirgavad masinad langetasid puid ja juurisid kände, vedasid kohale killustikku ja liiva. Siis nad laotasid maha asfaldi ja triikisid selle läikivaks ning siledaks. Kui kõik oli valmis, tuli esimene auto. Selle järel teine, kolmas, sajas, tuhandes. Päeval ja ööl kihutasid need piki sirget teed läbi kahel pool kõrguva metsa, kordagi kiirust vähendamata. Neil polnud metsaga asja — nagu metsal nendegagi. Metsaelanikud taandusid teest kaugemale, rebased kaevasid endale uued urud, põdrad otsisid söömiseks vaiksemaid paiku. Elu läks edasi, metsa jätkus ümberringi veel palju, maantee ei muutunud siin suurt midagi. Nii tundus vähemalt esialgu. Aga ometi oli maantee lõiganud koduse metsa kaheks ja ikka juhtus, et ühel või teisel loomal oli asja ka teisele poole teed. Öösel, kui liiklus hõredamaks jäi, käisid teest üle kümned põdrad, rebased, jänesed ja siilid. Enamusel läks see õnneks. Kuid siiski juhtus tihti, et kuuldus kiiresti lähenev undamine ja tee löi autolaterna kiirtevihus valgeks. Pimestatuna tardus paigale see, kes juhtumisi teed ületamas oli, ja sekund hiljem teda enam polnud. Teekattele jäi lebama vaid elutu keha.

Kõige sagedamini sattusid autorataste alla siilid. Oli öid, mil teele jäi kümneid surnud siile, keda autojuhid isegi tähele ei pannud.

Ainult üks siil ei ületanud kordagi maanteed. Mingi jõud hoidis teda tee ääres. Seal nägi ta esimest korda oma suguvendade hukku, nägi seda veel ja veel. Üha sagedamini tuli ta tee



Siilide n

äärde, kuni lõpuks sealt enam üldse ei lahkunud. See siil oskas mõelda, ehkki mitte küll päris nii nagu inimesed.



MARIO KIVISTIK

maantee

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

Aga ometi suutis ta mõista, mis maanteel toimub ja miks see nii on. Ta mõistis, et tee on siilide surm.

Et ta mõelda suutis, siis suutis ta tunda ka seda valu, mis vaevab mitte keha, vaid hinge, ja mida me südamevaluks nimetame. Päev-päevalt kasvas valu hukkuvate suguvendade pärast järjest suuremaks. Ja koos oma valuga kasvas ka siil ise. Kuid keegi ei pannud seda tähele, sest teeäärne võsa varjas teda. Ühel öhtul läks siil esimest korda maanteele. Hämardus juba, kui ta keset teed seisma jäi, hiigelsuur nagu muinasjutust pärit imeloom, nagu elav rändrahn. Ta ajas mõõgapikkused okkad turri ja tardus siis kivina paigale. Selles pole midagi võimatut. Kui süda kurbusest ja valust kivistub, siis miks ei või muutuda kiviks ka keha. Lähenev auto peatus ehmunud piduri-kriiksatuse saatel ja silmitses laternasilmadega nõutult teele tekkinud takistust. Siis taganes see kartlikult põristades teravatest hiigelokastest eemale, pööras ringi ja kihutas, nii nagu rattad võtsid, tulnud teed tagasi. Selle esimese auto kombel käitusid ka teine, kolmas, sajas ja tuhandes. Siis jäi maantee vaikseks. Enam ei tulnud ühtegi autot. Kuuldus hiidsiilist maanteel oli jõudnud kõikide juhtide kõrvu. Kõik nad pidasid paremaks otsida sihtkohta jõudmiseks teisi teid. Peagi mattis mets maantee endasse. Rohi kasvas asfaldist läbi ja murendas selle tükkideks. Juba mõne aja pärast juurdusid endises teepinnas noored puud. Võsastik kasvas ja peitis oma varju hiigelsuure kivisiili, kes seisis tardunult inimsilmale vaevu märgatava raja kõrval, mida mööda nüüd ohtu kartmata vudisid fillukesed okaske-
rad — siilid.

Pöder ja põka

Pöder läks rahulikult mööda metsateed. Mees sõitis põkaga tema järel, sest ta ei söandanud mööda minna. Samal ajal olid metsas ka jahimehed, kes kavatsesid põtra lasta. Ühel jahimehel said padrunid otsa. Ta hüüdis teisele: «Mul on kõik padrunid otsas, põder on ka läinud! Sa katsu vasikale pihta saada, see jooksis ju vana põdra järel!» Õnneks ei olnud ka teisel jahimehel enam millegagi lasta. Nii pääses traktorist eluga.

MADIS TIHKAN
Valgu 9-kl. Koolist

Kallid lapsed!

AUGUSTIKUU «TÄHEKE» ON TALLINNA LOOMAAIAST. KIRJUTA MÕNI TORE JUTT LOOMADEST VÕI LINDUDEST. KES SOOVI, SEE JOONISTAB. KIRJU OOTAME MAI LÖPUNI.

Meie kassid

Meil on kodus mitu kassi.
Ema lõngad ajavad nad sassi.
Laua peale salaja
tahavad nad hiilida.

Ema läheb kole kurjaks.
Haarab kinni kassi turjast.
Uksest õue saadab nad
heaks kassiks õppima.

NORBERT NIKOPENSIUS
Pärnu 9. 9-kl. Koolist

Koer ja eesel



Illustreerinud HELDUR LARETEI

Olid kord ühel mehel koer ja eesel. Koer elas mõnusalt toas, eesel aga pidi konutama kuuri all. Koera silitas ja paitas peremees alailma, eesel aga kuulis rohkem riidlemist kui lahketa sõna. Eesel pani seda väga imeks. Tarvis õige järele uurida, mis koer teeb, et peremees temaga nii hea on, otsustas ta. Kui peremees ühel päeval koju jõudis, läks eesel akna taha vaatama. Oli ka, mida vaadata! Koer kargles peremehe ümber, liputas saba, tõstis siis esijalad peremehe õlgadele ja tõmbas tal keelega üle nina. Eesel jäi nähtuga rahule.

«Nüüd ma tean, kuidas peremeest vastu võtta,» ütles ta endale. Kui peremees järgmisel päeval koju jõudis, tormas eesel tuppa. Ta vehkis sabaga, trampis mis suutis ja tahtis juba kapju peremehe õlgadele tõsta, kuid sel läks korda enne nurgast malakas haarata. Eesel sai nahatäie, mida andis mäletada.

«Viltu vedas,» mõtles eesel pärast kuuri all. «Ju vist tervitasin vales järjekorras. Kõigepealt oleks tulnud peremehel keelega üle näo limpsata.»

Eesel ikka eesel.

India muinasjutu järgi jutustanud JÜRI RANT

KUST ON PÄRIT LUMIKELLUKE!

Kesk- ja Lõuna-Euroopast. See lill kasvab vabas looduses ka Moldaavias, Ukrainas ja Põhja-Kaukaasias.

Eestisse on toodud 8 liiki lumikelluke, kuid rohkem kasvatatakse vaid üht neist — hari-likku lumikellukest. Inglismaal näiteks eristatakse ligi 90 liiki lumikelluke.

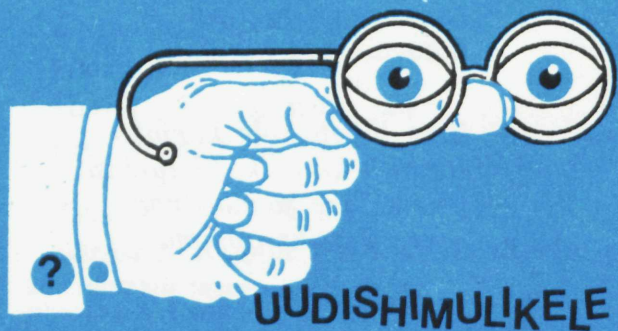
Kõikide lumikellukese liikide õied on valged, erinevus on ainult õite suuruse ja õie kattelehtede värvis.

KAS MÄRTSIKELLUKE ON LUMIKELLUKESE SUGULANE!

On küll. Nad mõlemad kuuluvad amarülliste sugukonda. Märtsikellukese õis on lumikellukese omast pisut suurem.

Looduslikult kasvab märtsikelluke Prantsusmaal, Belgias, Šveitsis ja Põhja-Itaalias.

Meil õitseb märtsikelluke peamiselt aprillikuus, nii et võiksime lille ümber ristida aprillikellukeseks.



UUDISHIMULKELE



Pildistanud TIIT KOHA

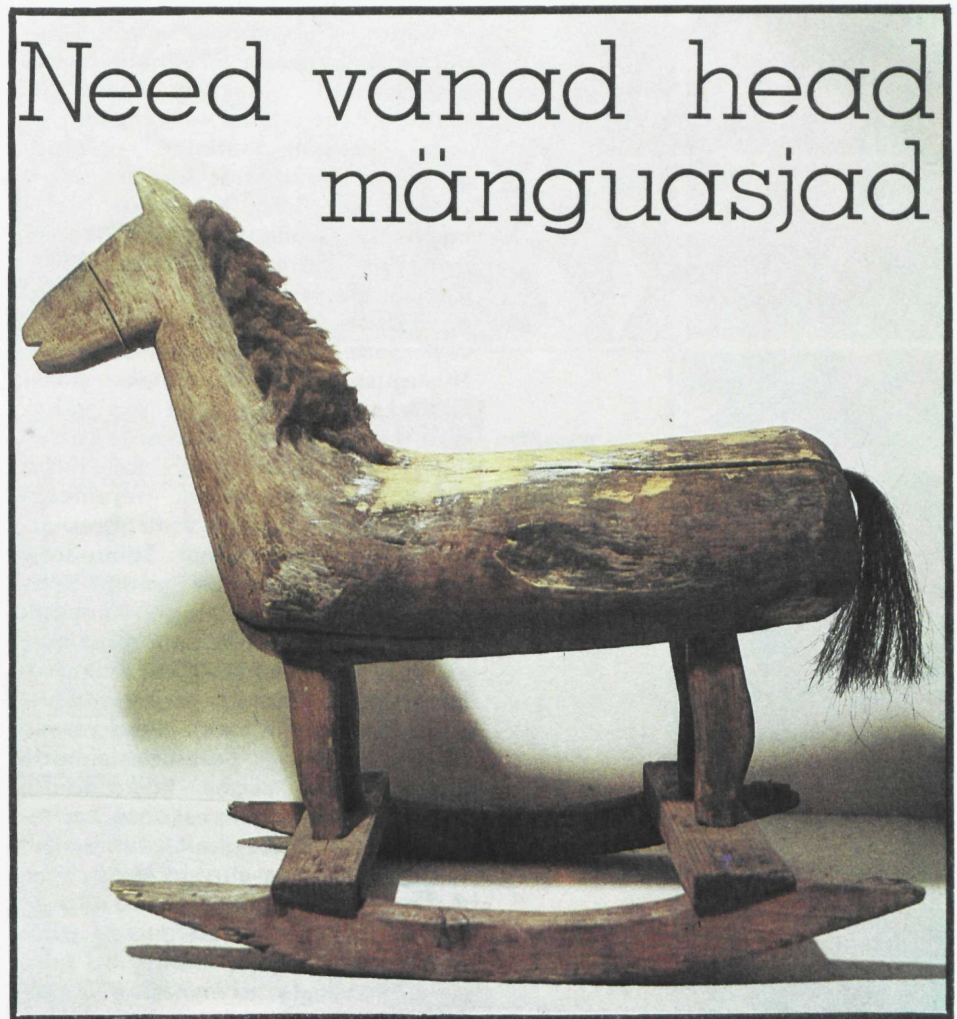
Olin kord ühe poisi viiendal sünnipäeval. Muude kingituste seas toodi talle õhkõrn ja uhke helikopter. Keegi polnud sellist lennumasinat enne näinud. Kibekiiresti tehti selgeks, kuidas kopter lendama panna. Sünnipäevalaps tõmbas ettevaatlikult nõõrist ja kopter tõusis õhku. Aeglaselt libises see üle peolaua ja lagunes salatikausi ning koogitaldriku kohal tükkideks. Kokku panna seda enam ei õnnestunudki.

Nähtavasti polnud tegijad üldse mõelnud väikese inimese kurvastusele, kui mänguasi ei pea minutitki vastu. Ka sünnipäevalapsele oli seda väga raske seletada.

Siin piltidel näed üsna vanu mänguasju. Need on alles hoitud Eesti Rahva Muuseumis Tartus. Kõige vanem neist — suur takust juustega kaltsunukk — on üle saja aasta vana. Väiksem nukk voodil on ligi 80-aastane. Võib ju olla, et tol ajal polnud lastel nii palju aega mängimiseks kui praegu ja lihtsalt sellepärast jäid asjad terveks. Kui aga vaatad puust esemeid — kiikhobust, lehma ja voodit —, siis näed, et need on tehtud üsna tugevad ja toekad. Sellised asjad peavad ühes peres mitu põlve vastu. Tunnen üht tüdrukut, kes pani igal õhtul oma karu magama vanaema nukuhälli. Nüüd seisab see häll riitulil ja ootab, millal kord sellesse majja jälle väikesed lapsed tulevad.

Teinekord suurel kraamimispäeval ema käsib ühte nurka panna kõik mänguasjad, millega sa enam ei mängi. Enne prügikasti saatmist pea emaga nõu: ehk mõni neist kannatab oodata, kuni sinu lapsed mänguealisteks saavad.

VIIVI VARIKSAAR



Need vanad head mänguasjad

MILLAL HAKATI EESTIMAAL APRILLINALJA TEGEMA!

Möödunud sajandi lõpul, seega juba sada aastat tagasi. Algul seisnes lõbus ninapidivedamine selles, et saadeti keegi mingit olematut asja tooma. Seda, kes uskuma jäi ja ennast ninapidi vedada laskis, hüüti aprillipõrsaks. Aprillinalja tehti peamiselt 1. aprillil, harvem ka 30. aprillil.



Illustreerinud HILLAR METS

MIKS KAOTAJA NAERAB!

Malaka poolsaare lõunaosa elanikud korraldavad juba ammust ajast kahevõitlusi. Selles pole midagi imelikku: ajaloo vältel on kahevõitlusi pidanud paljud rahvad. Malakalased aga ei astu võitlusse püstolite ega mõõkadega. Maha joonistatakse 3 m läbimõõduga ring. Kahevõitlejad astuvad ringi ja hakkavad teineteist kõditama faasanisulega, aega antakse kuni 15 minutit. Kes esimesena naerma hakkab, see on kaotaja.



Aprillis-mais metsaserval või pargis jalutades võib mõnel pool sarapuude ja leppade all tähele panna omapäraseid roosakaspunaseid totsakaid öitsvaid taimi — käopäkki.

Taimi lähemalt vaadates veendud, et ühegi öiekobarat kandva varre kõrval ei leidu rohelist lehti ega varsi. Järelikult puudub nendes taimedes klorofüll (leheroheline). Klorofüllita taimed pole võimelised endale ise toitu valmistama ja peavad seda hankima teiste abiga. Niisuguseid taimi nimetatakse parasitideks. Käopäkk ongi üks väheseid parasitise toitumisviisiga taimeid meie maal. Kõik parasiidid saavad oma toidu nn. peremeestelt. Käopäkk hangib toitu sarapuude ja leppade juurtest. Sellepärast me teda just nende puude-põõsaste alt leida võimegi. Käopäkk veedab suurema osa oma elust maa all, kus asub tema lihav ihukarva, soomustega kaetud harunenud risoom (maa-alune vars). Need varred põimuvad ümber peremeestaimede juurte, täites sageli kõik nende vahed. Käopäka kasvukohas kaevama hakates võib ühelt ruutmeetrit leida taime maa-aluseid varsi ligemale 5 kg. Nendest saavad alguse niitjad juured, mis põimuvad põõsaste juurte ümber, kinnituvad nendele, moodustavad iminapad ja imevad sealt toitaineid.

Niisugust varjatud maa-alust elu elab käopäkk üsna pikka aega. Öitsem hakkab taim alles kümnendal eluaastal. Taime maapealne elu piirdub ainult lühiajalise maapealse võsu kasvatamisega kevadel öitsemiseks ja viljumiseks. Pärast nende ülesannete täitmist see kuivab. Kohal, kus kevadel võis näha öitsvaid taimi, pole kesksuvel neist jälgegi.

Vaadakem seda varakevadist ja lühiealist külalist veidi lähemalt, et seda looduses eksimatult ära tunda.



Pildistanud OLEV SILD

KÄOPÄKK

Taimed õisi kandvad valkjaroosad varred on lihavad ja need võivad kasvada kuni 30 cm kõrguseks. Vartel asuvad valkjad soomused, õite alusel muutuvad need punakateks kattelhetedeks. Iga vars lõpeb pika ühekülgsel, tipus pisut longus roosakaspunase öiekobara. Õisi kandev vars on algul tugevasti kõverdunud, hiljem muutub sirgemaks, meenutades pead tõstvat madu.

Käopäka õisi tolmeldavad peamiselt kimalased, keda meelitab siia õites sisalduv nektar. Pärast öitsemist arenevad õitest väiksed karbitaolised viljad — kuprad, milles valmib hulk peenikesi seemneid. Tuul ja vihmavesi kannavad need laiali.

Käopäka maapealne aastaring ongi täis saanud. Kohtumiseni järgmisel kevadel!

LEMMI JÕE

Rahu

Rahust kuulnud palju ma,
natuke ma sellest taipan.
Katsun hästi õppida,
see ehk kaasa aitab.

VIRGO KAARET
Türi Keskkoolist

Koera mure

Minu koeral pole maja,
seda oleks talle vaja.
Isa kuudi valmis teeb,
katusegi peale lööb.

Nüüd võib vihmavarju minna,
kondigi võib peita sinna.

VEIKO KIVI
Salme Algkoolist



Kass

Meil on kass,
tühi pole tema tass.
Kass teeb kurr-kurr,
tema nimi Pirr.

Kass on hea ja virk
nagu väike nirk.
Kass on laua all,
mängukaaslaseks tal pall.

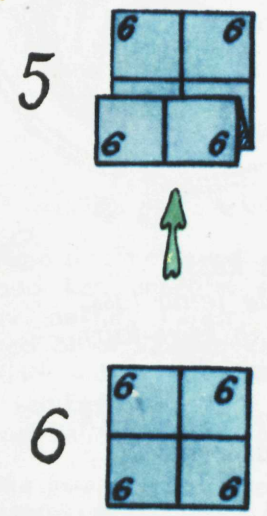
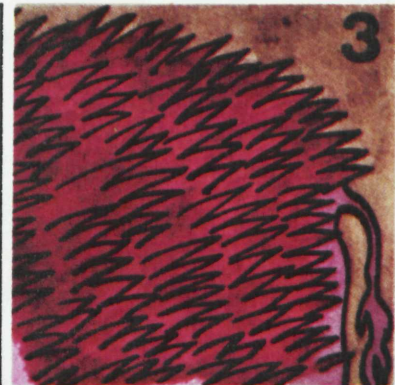
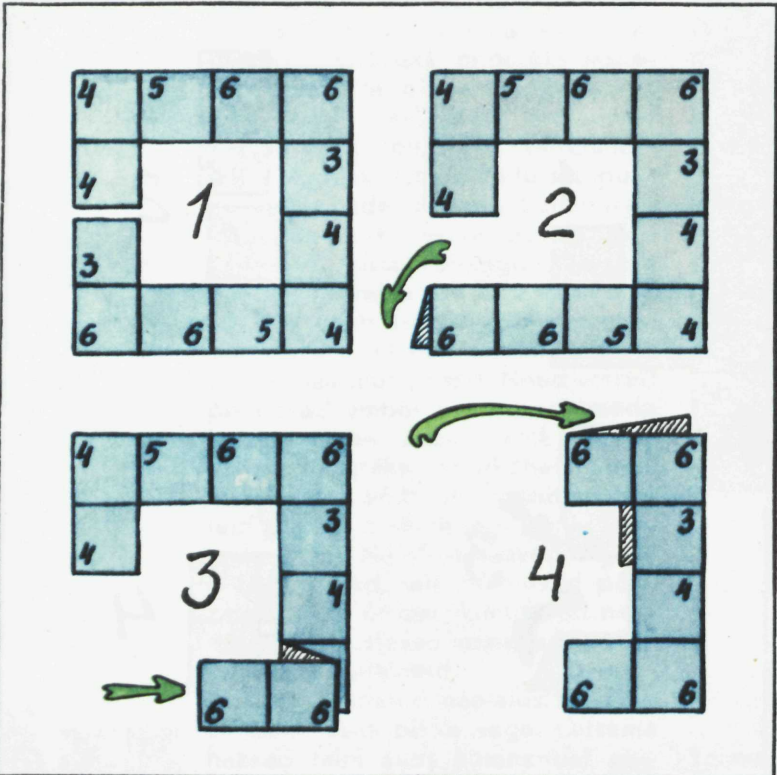
TIIT AUL
Kohtla-Järve 8. 9-kl. Koolist



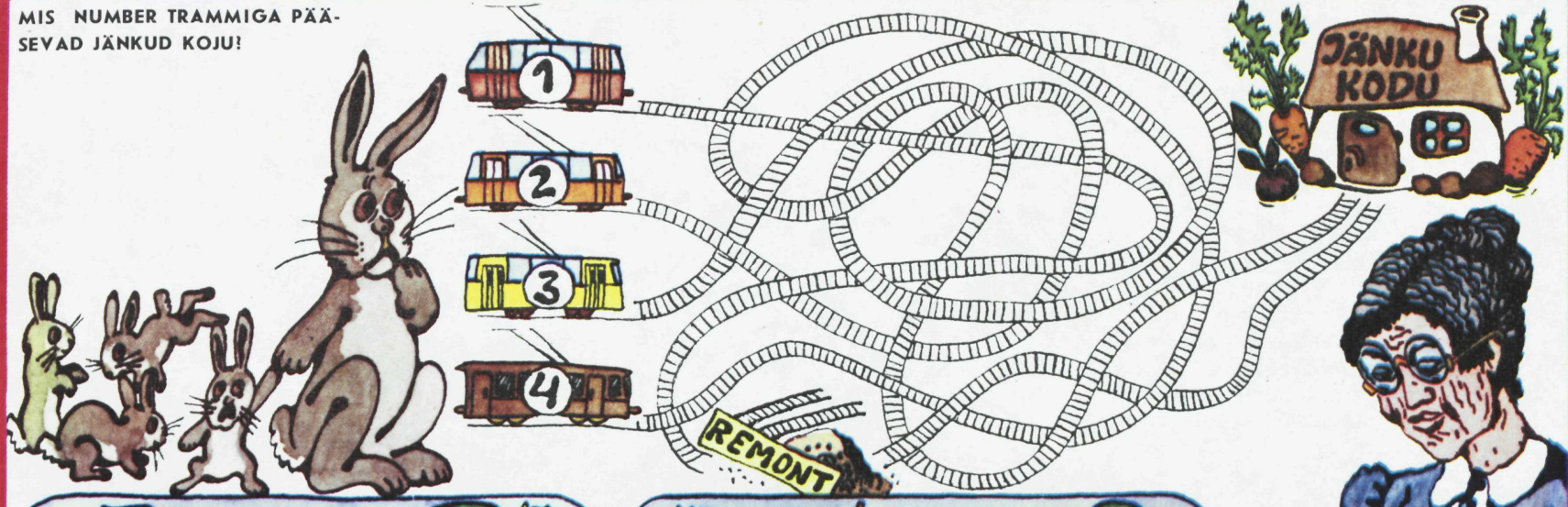
Pildiklotsid

Lõika pildiruudud välja ühe ribana, nii nagu näidatud joonisel 1. Sellest ribast saab kokku panna 6 erinevat pilti. Skeemidel 2 kuni 6 on näidatud, kuidas panna kokku pilti nr. 6. Eelmisel leheküljel on näide pildi nr. 2 koostamise kohta. Ülejäänud piltide kokkupanemist pead ise nuputama. Riba peab jääma terveks.

Joonistanud KURTI VOOL

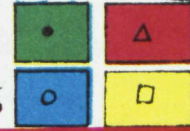
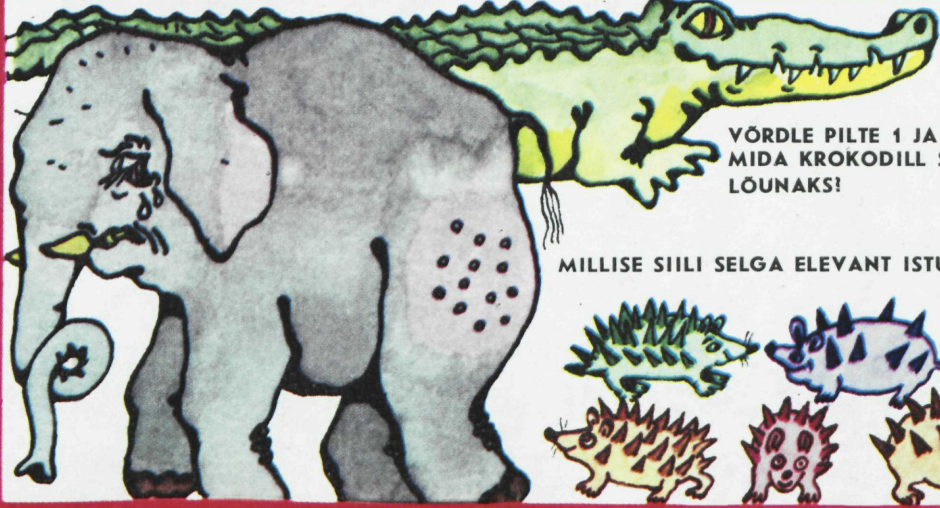


MIS NUMBER TRAMMIGA PÄ-
SEVAD JÄNKUD KOJU!

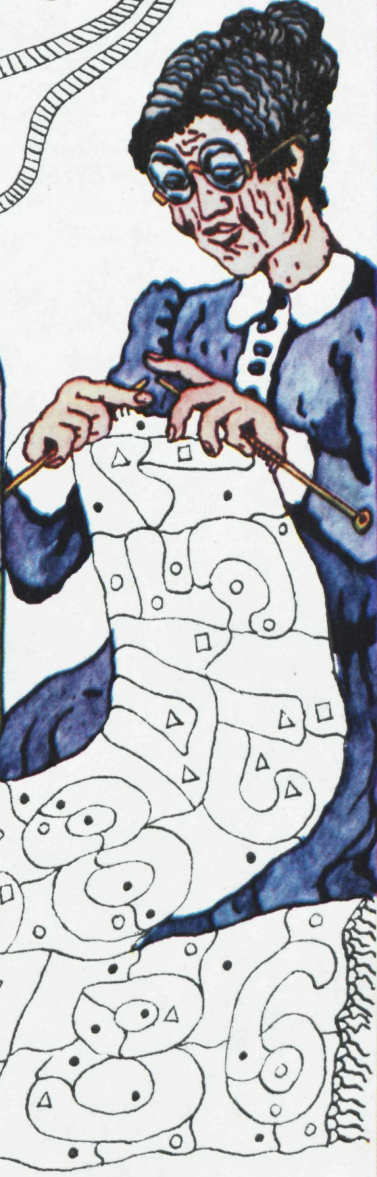


VÖRDLE PILTE 1 JA 2.
MIDA KROKODILL SÕI
LÖUNAKS!

MILLISE SIILI SELGA ELEVANT ISTUS!



VÄRVI SALL MÄRKIDE JÄRGI, NAGU
VASAKUL NÄIDATUD. KUI VANA ON
VANAEMA!



ideed ESTER LAURINGSON Joonistanud KURTI VOOL

ELKNU Keskmittee ja ENSV Pioneerorganisatsiooni Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 4.
1989. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toime-
tuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardij, H. Mänd, K. Pajus, H. Raftiste, V. Variksaar.
Tellemid: peatoimetaja E. Mardij 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja
J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa
681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 28. 02. 1989. Trükkida antud 22. 03. 1989. Trükiarv 76 000. Osetpaber nr. 1.
60 x 90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärvitommiseid 8,0. Tellimise nr.
1008. EKP Keskmittee Kirjastuse irükikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel JUSS PIHO joonistus «Aprill».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета
ПIONEРской организации Эстонской ССР «Тяжеке»
На эстонском языке. Выходит один
раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП
Эстонии, Таллинн, 20090, Пярну маantee, 67-а.
Адрес редакции: ЭССР Таллинн, 200107, Пярну
маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа.
Тираж 76.000. Заказ 1008.

Läänemaa

Läänemaa rõivastuses ilmnes mitmeid ühisjooni Põhja-Eestiga. Mehed kandsid samatüübilisi ülikondi, mis olid tavaliselt potisiinise villasest riidest. Olerõivad olid enamasti lambapruunid või mustad.

Lihulas, Kirblas ja Vigalas olid naistel püstkraega laia rinnalapiga särigid, mis levisid ka Muhusse. Algselt oli särigitikand valge, hiljem kasutati palju punast. Lihulas, Kirblas ja Vigalas aga asendati tikand sageli valge brodeeriikaunistusega. Läänemaa seelik oli algul ühevärviline, hiljem tuli pikitriibuline seelik, siis ka põikitriibuline ja lõpuks ruuduline, mis saigi Läänemaal eriti populaarseks. Lihula ja Kirbla piirkonnas olid levinud roositud seelikud, lilled tikiti värviliste lõngadega. Põll kuulus ainult abielunaiste rõivastusse.

Neiud kandsid peas siidlintidega pärga, naised tanu. Hiljem tõrjusid pott- ja kabimütsid need välja.

Ehteid oli rikkalikult. Helmed sai juba väike tüdruk ja nende puudumist loeti äärmise vaesuse tunnuseks.

MIHKLI



LIHULA



LIHULA



VIGALA

HIND 20 KOP.
ИНДЕКС 78231

KIRBLA

